

zottság elnökét helyettesíti. Ha a Végrehajtó Bizottság elnöke felhagy feladatkörének ellátásával, a Közgyűlés következő összejöveteléig a Végrehajtó Bizottság ügyvezető elnököt választ a helyébe. Az alapszervezetek és a szakosztályok jelentései alapján és a tagok nyilvános tevékenységébe való betekintése alapján a Végrehajtó Bizottság a Közgyűlés rendes ülésén beterjeszti azoknak a tagoknak a névsorát, akik az előző évben tevékenyen kivették részüket az Egyesület munkájában, s ezáltal létrehozták az Egyesület aktív tagbázisát. A Végrehajtó Bizottság munkájában – a műszaki és a pénzügyi lehetőségekkel összhangban – az alapszervezetek és a szakosztályok tagjai is részt vesznek.

11. Az Egyesület bevételeit a tagsági díjak (minden foglalkoztatott tag a saját föderális egységében megvalósított havi átlagfizetés 10%-át fizeti évi tagdíjként), az önkéntes adományok, a pót- és céleszközök, valamint a saját kiadványokkal megvalósított eszközök és szerzői jogdíjak képezik. A pénzügyvitelt a Felügyelő Bizottság ellenőrzi, amelyet a Tanács választ. A Felügyelő Bizottság jelentései a Közgyűlés elé kerülnek.

12. Az Egyesületet mint a polgárok egyesületét jegyezzük be az illetékes állami szervnél.

13. Alapszabályaink az alapító közgyűlés jóváhagyása után lépnek hatályba.

14. Egyesületünk székehelye: Zagreb, Trg žrtava fašizma 13.

15. Az Egyesület munkájának megszűnése esetén esetleges vagyona a Jugoszláv Vöröskeresztet illeti meg.

JUGOSZLÁV MUNKÁSPÁRT (Radnička partija Jugoslavije)

1. *Radnička partija Jugoslavije (RPJ) – Jugoszláv Munkáspárt (JMP).*
2. *A kezdeményezés időpontját nehéz lenne pontosan meghatározni. A későbbi kezdeményező bizottság elnöke, Milosav V. R. Jovanović végérvényesen 1990. március 13-án határozta el, hogy megalapítja a Munkáspártot, s akkor már megfogalmazta a program alapját képező Kiáltvány téziseit is. Ezt a tervezetet másnap a hivatalosan létrejött Kezdeményező Bizottság is elfogadta, amelynek tagjai: Božidar Stamatović, belgrádi újságíró, Tomo Kupresaković, vinkovci munkás, Nedo Marić, belgrádi munkás és Dragan Nidžović, čačaki munkás.*
3. *Még nincs.*
4. *Az alapító okiratot, a programot és az alapszabályokat az alakuló közgyűlésre készítjük elő, amelyet május 1-jére hívtunk össze, Belgrádban. A Kiáltványt viszont, amely programelveinket tartalmazza, mellékeljük válaszlevelünkhöz.*
5. *Nem.*
6. *Ezt az alapszabályok írják majd elő.*
7. *Egyelőre csupán Kezdeményező Bizottságunk van, de hamarosan megalakul az Alapítók Fóruma is.*
8. *Még nem alakultak.*
9. *A szabályzaton most dolgozunk. Olyan szerveződési formákat igyekszünk találni, amelyek a leghatékonyabb védelmet nyújthatják a „munkaerőnek”, amelynek pártja a Munkáspárt.*
10. *A tagtoborzás folyamatban van, s a tagok létszámáról majd csak az alapító közgyűlés megtartása után szólhatunk.*
11. *Székhelyünk Belgrádban lesz, addig minden információért és adatért a következő címhez kell fordulni: Milosav V. R. Jovanović, 11000 Beograd, K. Miloša 44. 1/3. Tel.: 011/641-434.*

12. *Egyelőre nincs.*

13. –

14. *Igen, részt kívánunk venni a következő választásokon.*

15. *Lásd a Programelvek IX. pontját.*

16. –

Belgrád, 1990. április 3.

A Kezdeményező Bizottság elnöke:

Milosav V. R. Jovanović

A JUGOSZLÁV MUNKÁSPÁRT KIÁLTVÁNYA *Programelvek*

I.

Jugoszláv Munkáspárt (JMP) önálló politikai szervezet, amely a méltányosság, a törvényesség, a nyilvánosság, az igazságosság, a becsületesség, a felelősségtudat és a demokratikus magatartás elvei alapján fejt ki tevékenységét.

Semmilyen magasabb érdek nem készítheti a Munkáspártot arra, hogy ezeket az elveket megszegje vagy semmibe vegye tevékenysége során.

II.

A Munkáspárt politikai szerveződési lehetőséget teremt a „munkaerőnek”, amely az elmúlt századokban csak a gazdáit, hatalomtartóit és munkaadóit váltogatta, holott arról van szó, hogy a „munkaerő” maga is politikai erővé válhat, s azzá kell válnia. Olyan erővé, amelynek nem elsődleges célja a hatalomért folytatott harc és a hatalom kivívása, noha erről a célról és harcról sem mond le, hanem, amely minden olyan hatalommal szembe fordul, amely a „munkaerő” érdekeivel ellentétesen lép fel, sőt közvetlenül veszélyezteti azok érvényesítését.

III.

Jugoszlávia minden nagykorú polgára tagja lehet a Munkáspártnak, aki kész harcba szállni nem a szebb jövőért, hanem a „munkaerő” szebb jelenéért, mivel nincs jövő jelen nélkül. Akinek nincs múltja és jelene, jövője sem lehet. A legszebb jövőt utódaiknak azok a népek hagyják örökségbe, amelyek önmaguknak is gazdag szellemi és anyagi életet teremtettek. Erre tanít bennünket a jugoszláv valóság is: azok, akik több mint negyven éven át „fellegvárakat” ígértek saját népüknek, ők maguk olyan palotákban éltek, amelyek szilárdan az anyaföldre támaszkodtak és épültek. Ők, akik a népnek „szebb jövőt” ígértek, olyan sóvárgóan éltek jelenüket, hogy az uralmuk alá került népek a jelenét és jövőjét is felélték és elrabolták.

IV.

Ki, mikor, hogyan és miért fosztogatta és rabolta ki ezt a népet? Ez az első számú kérdés, amelyre a Munkáspárt meg fogja adni a választ, s azt a jugoszláv nyilvánosság elé tárja, amely már tud erről egyet-mást, de inkább csak a botrányokon való csemegézésből, amivel ismét csupán port hintettek az elszegényedett nép szemébe, míg a tettesek zavartalanul élvezik harácsolásaik gyümölcsét.

V.

A Munkáspárt elsőrendű feladata, hogy a népi parlamentben legális úton kiharcolja mindazoknak a törvénytelen módon felhalmozott vagyonoknak, anyagi és szellemi javaknak a visszaszolgáltatását a népnek és az államnak, amelyek illetéktelen kezekbe jutottak.

Amíg ez meg nem történik, a leggondosabb gazdasági reform sem húzhatja ki Jugoszlávia szekerét a válság kátyújából, hanem épp ellenkezőleg, a reformisták minden jószándéka ellenére is tovább süllyedünk a nyomor és a nincstelenség mocsarába. Amíg

nem ismerjük a teljes igazságot arról, hogy miképpen zuhant Jugoszlávia, az „ígéret földje” a gazdasági, politikai és erkölcsi válság szakadékába, még véletlenül sem számíthatunk a megújulásra és felépülésre.

Ezért a Munkáspárt követeli, hogy a Jugoszlávia-szerte felépített Dedinjéket, amelyeket a nép verejtékével emeltek fel, adják vissza ugyanannak a népnek, illetve helyezték államigazgatás alá, hogy közjavakká váljanak (napközik, kórházak, idősok otthona, tudományos intézetek, iskolák, idegenforgalmi központok).

Mindezeknek a szocialista magánpalotáknak a „megszállását” nem a „cári paloták” lefoglalásának stílusában kell végrehajtani, hanem kizárólag törvényes úton, annak szavatolásával, hogy egyetlen ilyen törvénytelen tulajdonos sem maradhat az utcán, habár épp a harácsoló politikusoknak köszönhetőleg Jugoszláviában ma az emberek százai, harminc és negyven évi munka után is nyirkos pincékben, fáskamrákban, garázsokban és albérteti lakásokban tengődnek családjukkal együtt, az ő „boldogítóik” viszont saját kastélyaikban élvezik az életet.

VI.

Mindazok a polgárok, akik saját munkájukkal, tudásukkal, szakértelmükkel vagy tehetségükkel szereztek vagyont maguknak és eleget tettek minden törvényes kötelességüknek, nyugodtan élvezhetik saját jólétüket.

VII.

Döntő háborút indítunk mindennemű kiváltság, visszaélés, törvénytelenesség és igazságtalanság ellen, akár az állam és annak szervei, akár önhatalmú csoportok vagy egyének állnak mögötte.

VIII.

Követeljük, hogy helyezzenek ellenőrzés alá minden állami és hatósági szervet, közszolgálatot, politikai pártot és szervezetet.

IX.

Együttműködésre lépünk minden olyan párttal és szervezettel, amelynek programját és akcióit a népre és Jugoszláviára nézve hasznosnak ítéljük meg, s elvetünk minden megegyezést és koalíciót azokkal, akiknek céljai ezzel ellentétesek.

X.

Síkraszállunk az argumentált, tudományosan megalapozott és etikailag indokolt kritikáért mindenkivel és minden létezővel szemben, mert ez a legfőbb előfeltétele a fennálló egyelvűség túlhaladásának és a korszerű típusú demokrácia kiépítésének, ami megköveteli a felelős viszonyulást a nyilvánosan kimondott szóhoz, mind a nyilatkozók, mind az érintettek részéről.

XI.

A fenti cél elérésének fő előfeltétele a szabad és független újságírás. Az újságíró is tagja lehet egyik vagy másik pártnak, de az igazságnak ezzel nem szabad megcsorbulnia. A hír nem válhat a hírközlő politikai hovatartozásának áldozatává. A bírálat gyakorlása annak a szabad akaratán múlik, aki azt kimondja, de nem alapozódhat félremagyarázott és pontatlan információkra, adatokra. Ez a szabály érvényes minden nyilvánosan kimondott szóra, függetlenül attól, hogy kitől származik: újságírótól, politikustól, állami hivatalnoktól, tisztségviselőtől vagy bármelyik ún. egyszerű polgártól.

XII.

A Munkáspárt mély meggyőződése szerint a jugoszláv válságért nem a nép felelős, amelyet egyébként az uralkodó struktúra gyakran vádol indokolatlanul munkakerüléssel. Ezt a nézetét a Munkáspárt nem azért hangoztatja, mert demagóg módon udvarolni akar a népnek, hanem, mert tisztában van azzal a történelmileg igazolt ténnyel, hogy mind ez ideig szakmailag képzetlen, tehetségtelen, politikailag és erkölcsileg kompromittált vezetőségünk volt.

Ezért a Munkáspárt állhatatosan szembeszegül az olyan kollektív szerződések aláírá-

sával, amely a „munkaerő árának” meghatározásában az „egzisztenciális minimumot” veszi alapul. Az „egzisztenciális minimumot” azoknak ajánljuk, akik kiagyalták, míg a „munkaerő” számára a MUNKA REÁLIS ÁRÁT követeljük. Pártunknak nincs kifogása a gazdagok és a gazdagodás ellen, de szembe fordulunk az „egzisztenciális minimum” tengődő élet politikájával.

Kifejezetten követeljük, hogy a kollektív szerződések aláírói kizárólag a független szakszervezetek és a megújuló állami szervek legyenek, nem pedig a gazdasági kamarák és a jelenlegi szakszervezetek, amelyek eddig is aláírtak minden társadalmi megállapodást és öngazgatási megegyezést a nép kárára. Ugyanezek az aláírók voltak a résztvevői és támogatói minden eddigi megbukott és célját tévesztett reformnak, ezért értelmetlen és politikailag gyermeteg dolog lenne elvárni, hogy most épp ők húzhatnak ki bennünket a válságból, ők, akik már elveszítették minden politikai és erkölcsi hitelüket.

XIII.

Végső esetben, a meglevő szakszervezetek mellett a független szakszervezeteknek is lehetővé kell tenni, hogy aláírói legyenek a kollektív szerződéseknek, ahol ezt a tagságuk megköveteli.

XIV.

A nyomort és nincstelenséget száműzni kell ebből az országból, de nem demagógiai vagy ideológiai okokból, hanem, mert ehhez megvan minden szükséges természeti, tudományos, kulturális és egyéb adottságunk.

XV.

A jóléti társadalomnak, amely ellen a Munkáspártnak semmi kifogása nincs és nem lehet, anyagi biztonságot kell teremtenie azok számára is, akik egészségügyi, szociális vagy más különféle okokból lemaradnak és nem képesek egyenrangúan részt venni az egészséges piaci versengésben.

XVI.

Az a munkaadó vagy társadalmi vállalat, amelyik nem képes a maga foglalkoztatottjainak valós értékű keresetet biztosítani, nem számíthat a Munkáspárt támogatására és nem is érdemli meg a saját fennmaradását.

A „munkaerőt” eddig az egypárti állam zsákmányolta ki, s most ugyanez a veszély fenyegeti az állam és a munkaadók részéről. A Munkáspárt harcot indít minden ilyen próbálkozás ellen.

Nem engedhetjük meg, hogy csak a gazda személye változzon, a „munkaerő” pedig még nagyobb szegénységbe sodródjon. A Munkáspárt egyetlen olyan programot sem hajlandó támogatni, amely a válságból való kilábalást az egyébként is elszegényedett népréteg terhére kívánja véghezvinni. Ezért olyan programokat követelünk, amely nemcsak az államnak, hanem alattvalóinak is boldogulást hoz.

XVII.

Az az ember, aki segítséget és védelmet kér magának, akár tagja a Munkáspártnak, akár nem, nem maradhat egyedül az állami bürokrácia útvesztőjében, sem a munkaadók önkényével szemben.

XVIII.

A Munkáspárt megköveteli, hogy tárjuk fel minden esetét a gazdasági bűncselekményeknek, amelyekbe igazgatók, politikusok és állami tisztviselők vannak belekeveredve, akiknek a nevét titokban tartják és így állami védelemben részesülnek, noha tetteikért épp előtte kellene felelniük. A társadalmi vagyon egyetlen fosztogatója sem maradhat rejtve, egyetlen bűnöző sem, s legyen bármilyen formális társadalmi státusa, nem kerülheti el a felelősségre vonást és a büntetést.

A gazdasági bűnözést úgy kell kezelni, mint a legkomolyabb kísérletet Jugoszlávia stabilitásának aláásására.

XIX.

Ártatlanul senkit sem szabad vád alá helyezni és elítélni.

Ennek fő feltétele a független bíróság és a jogállam.

XX.

Kifejezetten ellenezük Jugoszlávia feldarabolását és határainak megváltoztatását. Alakoskodásra vall önállóságra és függetlenségre törekedni egészen a Jugoszláviától való elszakadás jogáig, s ugyanakkor alattavalói hűséggel viszonyulni Európához. Jugoszláviának be kell lépnie Európába, de egyenes derékkal, méltósággal és egységesen.

XXI.

Minthogy a köztársaságok államokká váltak a szó teljes értelmében és önállóságuk a jövőben még inkább erősödni fog, a Munkáspárt azt javasolja Jugoszlávia nemzetének és nemzetiségeinek, hogy a JSZSZK nevét közös véleménynyilvánítással változtassuk **EGYESÜLT JUGOSZLÁV ÁLLAMOKRA**, mert ez az elnevezés jobban megfelelne a köztársasági viszonyok tényleges jellegének Jugoszláviában.

Egy ilyen határozat nem lehet a pártok és szervezetek közötti megegyezés tárgya, hanem kizárólag a nép önkéntesen és referendumon kinyilvánított akarata.

XXII.

A Munkáspárt jugoszláv jellegű és szerkezeti értelemben nem alakulhatnak nemzeti munkáspártok. Ugyanakkor azonban a Munkáspárt tagjai nem anacionálisak és nem menekülnek a nemzetek közötti nézeteltérések megoldásában való részvétel elől, de ennek során a türelmesség, a kölcsönös megbecsülés, a nyíltság, a demokratikus, de határozott magatartás szellemében kívánnak eljárni a nézetkülönbségek mielőbbi megoldása és elhárítása érdekében.

XXIII.

A nemzetek közötti ellentéteket Kosovóban és Metohiában ugyanazok az emberek idézték elő, akik gazdaságilag és politikailag egész Jugoszláviát koszovizálták, amiért még nem kerültek hazánk népének ítélszéke elé.

Arra való tekintettel, hogy Jugoszláviában már minden köztársaság elnyerte teljes államiságát, a Munkáspárt azt javasolja, hogy a nemzetek közötti ellentétek megoldását Kosovóban és Metohiában bizzuk a szerb állam kizárólagos hatáskörébe, mint ahogyan más jugoszláv államok is önállóan és függetlenül oldják meg saját belső problémáikat.

Ezáltal lezárhatnánk azt a kimerítő és veszélyes verbális háborút is Jugoszlávia nemzeti államai között, amely már magának Jugoszláviának a fennmaradását is nagymértékben veszélyezteti, s ennek ellenére Kosovóban és Metohiában nem oldódtak meg a nemzetek közötti nézeteltérések, sőt még inkább kiéleződtek és összetettebbé váltak.

XXIV.

Programcéljainak megvalósításában a Munkáspárt a szociális harc történetének legjobb hagyományaira kíván támaszkodni, ugyanakkor elveti mindazokat a módszereket, amelyek csak kompromittálták ezt a harcot, a kizsákmányolt társadalmi réteget pedig még kedvezőlenebb és hálátlanabb anyagi, kulturális és szociális helyzetbe juttatták.

A Munkáspárt elutasítja bárkinek a diktatúráját, így a munkaadók és az állam diktatúráját is. A piacon, amelyet a rendszer mint a „munkaerő” és a tőke piacát határozza meg, s ahol mi különböző szerepekben jelenünk meg, egyesek mint munkaadók és igazgatók, mások pedig mint „munkaerő”, amelynek megvan a maga ára, olyan mértékben leszünk egyenrangúak, mint amennyire egyenrangúak lehetnek bármely piacon az eladók és a vevők – ha nincs megfelelő ár, akkor megfelelő áru sincs, azaz a munkából sem lesz semmi.

A munkaerőt többé nem lehet elbocsátással fenyegetni, mert végül is meg kell érteni, hogy nyomorúságos munkabérből nem lehet európai termelékenységet elérni, hanem csak hanyagságot, munkakerülést, csendes vagy nyílt bojkottot, sztrájkot. A munkakerülést többé nem lehet korbáccsal, a munkaadók és az igazgatók megtorló intézkedései-

vel ellensúlyozni. Csupán a szellemi és a fizikai munka méltó elismerésével, a munka valódi árának megfizetésével növelhető a munka termelékenységé. Ha viszont technológiai feleslegekkel fenyegetőzünk, valamint a munkaadóknak és igazgatóknak azzal a korlátlan jogával, hogy ők megfellebbezhetetlen döntéseket hozhatnak a „munkaerő” felvételéről és elbocsátásáról, ezzel csak tovább fokozzuk a szociális nyugtalanságot és ellenállást, aminek győztese feltétlenül a „munkaerő” lesz. Biztosítsanak a „munkaerőnek” olyan keretet, amely nem sérti méltóságát, s akkor majd elérjük az európai és világszintű termelékenységet.

XXV.

Kiáltványának közzétételével a Jugoszláv Munkáspárt megkezdi a maga nyilvános politikai ténykedését.

Belgrád, 1990. március 31.

A Jugoszláv Munkáspárt
Kezdeményező Bizottsága

(N. J. fordítása)

JUGOSZLÁV ÖNÁLLÓ DEMOKRATA PÁRT

(Jugoslovenska samostalna demokratska stranka)

1. *Jugoslovenska samostalna demokratska stranka (JSDS) – Jugoszláv Önálló Demokrata Párt (JÖDP) Jele: olajágacska.*
2. *A kezdeményezés Zágrábból indult, 1989. december 5-én. Alakuló közgyűlésünket Vojnición rendeztük meg, 1990. február 11-én. Egy héttel később, február 19-én Zágrábban benyújtottuk okmányainkat és kérelmünket a bejegyzésre.*
3. *Alapító okmányaink a szervezeti szabályzat, a Közgyűlés alapító határozata, a Program és az alapítók jegyzéke. Közülük egyelőre csak a Programot mellékelhetjük, mert a többi még nincs meg.*
4. *Mellékelve.*
5. *Részint jogutódja kívánunk lenni Pribičević két háború közötti Önálló Demokrata Pártjának.*
6. *A párt vezető szerve a Közgyűlés, amelynek elnöke (Mile Dakić magiszter), továbbá első alelnöke (Mirko Zorić, mérnök), második alelnöke (dr. Milan Vujinović) és főtitkára van (Vukašin Zorić újságíró). A pártnak ezenkívül Főbizottsága van, élén annak elnökével (Nikola Kobac). A városokban és nagyobb helyiségekben bizottságaink működnek, a kisebb helyiségekben pedig albizottságok és tagozatok.*
7. *Lásd a fenti választ.*
8. *Egyelőre csak egy bizottságunk van, Zágrábban.*
9. *A bizottságok, az albizottságok és a tagozatok.*
10. *Tagjaink létszáma pillanatnyilag 1050.*
11. *Ideiglenes címünk: Vojnić, Trg oslobođenja 1. és Zagreb, Proleterskih brigada 236. Tel.: 519-654 (Vukašin Zorić).*
12. *Egyelőre nincs. Tervünkben szerepel a Riječ c. hetilap kiadása.*
13. *Vitatribünököt rendeztünk Gospićon, Glinában és Zágrábban, készülünk a választásokra (a párt jelöltjeinek megválasztása).*
14. *Igen.*